

LJUBLJANSKO BARJE

skrivnostni svet živalskega oglašanja

Posnel in napisal Tomi Trilar; zgoščenka z 90. posnetki živalskih oglašanj (celotna dolžina posnetkov: 73'47") in spremljevalna knjižica s 16. stranmi komentarja. Izdal: Prirodoslovni muzej Slovenije, Ljubljana, 1999.

Al Vrezec

Tomi Trilar
LJUBLJANSKO BARJE
skrivnostni svet živalskega oglašanja

Prirodoslovni muzej Slovenije

Končno smo tudi Slovenci dobili dolgo pričakovano zgoščenko s posnetki živalskih oglašanj, ki bo prišla prav vsakemu ljubitelju narave in življenja v njej. Pri opazovanju v naravi nam pri dojemanju stvari in dogajanj ne pomaga le vidna informacija, pač pa tudi slušna, ki je včasih lahko zelo pomembna. Nekatere metode v ornitologiji skoraj izključno temeljijo na slušni informaciji in težko bi si dandanes predstavljali kak resen popis ptic brez poznavanja ptičjega petja in oglašanj. Gotovo so prav ptice tiste, ki v naših krajih zvočno prevladujejo nad vsemi ostalimi živimi bitji v naravi, zato niti ne preseneča, da je največji del zgoščenke posvečen prav tej skupini živali, ki jih je predstavljenih kar 82 vrst, kar je večina vseh na Ljubljanskem barju poznanih gnezdilk (106 vrst). Med njimi je tudi nekaj zavidanja vrednih posnetkov kot je svarilno oglašanje fazana *Phasianus colchicus* v letu, ali pa petje samca pri nas redkih pegaste

sove *Tyto alba* in škrlatca *Carpodacus erythrinus*. Gotovo najzanimivejši pa je posnetek območnega spreletavanja in meketajočega oglašanja kozice *Gallinago gallinago*, ki ga povzroča z vibriranjem repnih peres v zraku, kar pri nas ni prav pogost pojav, saj se s kozico v gnezditvenem obdobju v Sloveniji le redko srečamo, še redkeje pa jo lahko opazujemo pri njenem svatovanju, ki je že kar izjemni dogodek za vsakega opazovalca ptic na terenu.

Seveda pa ne smemo prezreti tudi drugih dragocenih posnetkov žuželk in dvoživk, ki nam jih prinaša ta zgoščenka. Oglašanje samca poljskega murna *Gryllus campestris* gotovo pozna vsak, manj znano pa je oglašanje bramorja *Gryllotalpa gryllotalpa* in močvirskega murenčka *Pteronemobius heydenii*, na katere bomo po poslušanju teh posnetkov prav gotovo bolj pozorni, razjasnili pa si bomo tudi marsikatero znano, vendar glede na pevca neznano oglašanje, ki prihaja iz mlak ali iz odvodnih kanalov, s katerimi je preprejeno Ljubljansko barje. Na zgoščenki bomo namreč našli kar 4 vrste naših najpogostejših žab, ki se pojavljajo tudi na tem območju.

Kar nekaj vrst, sicer popolnoma različnih živali, se oglašajo s podobnim brnečim zvokom in z natančnim poslušanjem posnetkov bomo lahko na terenu veliko lažje razlikovali bramorja od zelene krastače *Bufo viridis*, ali pa močvirskega murenčka od kobiličarja *Locustella neavia* ali drugih cvrčalcev *Locustella*.

Sesalci so na zgoščenki sicer skromneje zastopani z le eno vrsto, vendar nam bo prav lajež srnjaka *Capreolus capreolus*, ki ga lahko na Barju pogosto slišimo, dal vedeti, da je strah, nekje sredi enega od barjanskih gozdičkov, pred podivjanimi psmi povsem odveč.

Večina posnetkov, ki so predstavljeni na zgoščenki je bila posneta v Sloveniji (največ na Ljubljanskem barju, Cerkniškem jezeru, v Krakovskem gozdu, na Gorjancih, v Julijskih Alpah, Slovenskih Goricah in v okolici Kranja ter

Ljubljane) nekaj pa tudi na Hrvaškem in sicer pri Vrsarju v Istri. Zaradi stiske s prostorom avtor v spremljevalni knjižici lokalitet in datumov snemanja posameznih posnetkov ne podaja, pač pa si jih lahko ogledamo na spletni strani, za katero najdemo naslov v knjižici.

V spremljevalni knjižici bomo poleg nekaj uvodnih besed o nastanku in pripravi zgoščenke našli tudi pregled posnetkov in vrst, ki so predstavljeni na zgoščenki. Ob vsaki vrsti nam avtor poleg slovenskega, latinskega in angleškega imena ter časa trajanja posnetka, podaja tudi kratek komentar. Zlasti pri pticah najdemo celo vrsto različnih tipov oglašanj, saj se le te oglašajo ob svatovanju, čemur najpogosteje pravimo petje, pri sporazumevanju s partnerjem ali z drugimi

istovrstnimi osebki, pri čemer lahko spet uporabljajo petje ali druge klice, ob nevarnosti svarilno oglašanje, in še bi lahko naštevali. Komentar ob imenu vrste nam tako obrazloži, kateri tip oglašanja je na posnetku. Poleg tega pa nam avtor v komentarju našteva tudi druge glasove in zvoke, ki jih lahko še slišimo na posnetku. Le redko se zgodi, da bi se živali v naravi oglašale same, zato je avtorjeva odločitev, da nam predstavi tudi oglašanja "iz ozadja" nadvse dobrodošla.

Avtor je snemal živalska oglašanja v okviru Centra za naravoslovno avdio in vizualno dokumentacijo Slovenije (NAVIS) v Prirodoslovnem muzeju Slovenije, kjer je shranjeno tudi gradivo za to zgoščenko.

Zgoščenska **LJUBLJANSKO BARJE - skrivnostni svet živalskega oglašanja** je zelo dragocen prispevek k slovenski naravoslovni literaturi in bo gotovo marsikomu v veliko pomoč pri srečevanju z živalskimi glasovi v naravi ne le na Ljubljanskem barju, pač pa tudi drugod po Sloveniji. Upam, da bomo tudi s to zgoščenko bolje prisluhnilli zvokom narave in se bomo morda še bolj zavedali, kako človek s svojo dejavnostjo tudi zvočno onesnažuje naravo, kot je zapisal avtor v uvodu spremljevalne knjižice.

Zgoščenko **LJUBLJANSKO BARJE - skrivnostni svet živalskega oglašanja** je mogoče kupiti na blagajni Prirodoslovnega muzeja Slovenije (tel. 01 / 241-09-40), naročite pa jo lahko tudi v prodajnem katalogu DOPPS-a.

Popis trstič v Sloveniji

Leon Kebe

Trstiča so za veliko število vrst ptic edino bivališče in pribežališče. S tega vidika so prav gotovo izjemnega pomena. Razširjena so po vsej Evropi, Aziji, Avstraliji in Severni Ameriki.

Prevladujoča rastlinska vrsta v sestojih trstičja je navadni trst *Phragmites australis*, visoka trajnica iz družine trav. Vezana je na občasno poplavljen območja, prenese celo stalno poplavljenost, vendar voda ne sme biti globlja od 30 cm. V Sloveniji najdemo trstiča predvsem ob bregovih potokov, rek in jezer. Trst lahko raste tudi na mestih, kjer površinske vode sploh ni, a je podtalnica dovolj visoka, da druge rastline tam ne morejo uspevati.

Trstiča so edini dom več vrstam ptic. Naj naštejemo samo nekatere: čapljica *Ixobrychus minutus*, bobnarica *Botaurus stellaris*, srpična trstnica *Acrocephalus scirpaceus*, trstni cvrčalec *Locustella luscinoides*. Vse našteje vrste so deležne evropske varstvene pozornosti (SPEC), ker so v Evropi ogrožene. Mreža trstič, ki se razprostira po vsej Evropi, ima izreden pomen tudi za seleče se ptice. Nekatere vrste,

kot so nekatere trstnice *Acrocephalus* sp., plašica *Remiz pendulinus*, modra taščica *Luscinia svecica*, uporabljajo trstiča kot vmesne postaje na svoji poti v južne kraje.

Zaradi pospeševanje kmetijstva so trstiča postala pogosta tarča hidromelioracijskih posegov. Tako želijo "izboljšati" po njihovem ničvredne površine, porasle s trstom, in s tem povečati njihovo ekonomsko vrednost. Ljubitelji ptic poznamo pomen in vrednost trstič za ptičji svet. Seveda želimo trstiča tudi obvarovati pred uničenjem, zato smo v DOPPS-u pripravili projekt za zaščito trstič. Najprej jih bomo popisali in tako natančno izvedeli, kje vse v Sloveniji sploh so. Potem ko bomo dobili podatke o lokalitetah trstič, se bomo lahko lotili dodatnih raziskav. Naš končni cilj je varstvo in zavarovanje trstič v Sloveniji. Zato na tem mestu pozivam prav vse člane našega društva, naj se nam pridružijo pri uresničevanju tega pomembnega projekta. Vsi tisti, ki se boste odločili za sodelovanje, lahko dobite dodatne informacije na sedežu društva v Ljubljani ali po telefonu 01/544-12-30 in na elektronskem naslovu leon.kebe@guest.arnes.si